

ИГОР РОСОХОВАТСКИ РИТЪМЪТ НА ЖИВОТА

Превод от руски: Елка Хаджиева, 1976

chitanka.info

Острието на самописеца нанасяше върху лентата тревожна линия с остри зигзаги. Нагоре-надолу, нагоре-надолу, а главата на Андрей клюмаше наляво-надясно. Мътни капки пот избиха по челото, очите му бяха затворени, клепките синьо-жълти. Сега всичко ми се струваше нереално: и главата му, и блещукащите индикатори на модулатора, и змиите на магнитните ленти, и самият аз до леглото на умирация Андрей.

— Шеста програма — дадох команда на компютъра, който управляваше модулатора.

Чу се изщракване, потрепна наборният диск...

— Мамо, мамо — ясно изрече Андрей, — попей ми. Нали знаеш коя песен!

Манипулирах с бутона, опитвах се да налучквам корекция в модуляцията.

А той продължи:

— Попей ми, мамо...

Отново дръпнах към себе си микрофона:

— Тринадесета!

Изщракване — и бучането на модулатора се измени, доловиха се високи тонове.

Очите на Андрей се отвориха. Отначало бяха замъглени, после блеснаха и се спряха на мен.

— Умори ли се? — попита той.

Ако на негово място беше някой друг, щях да се учудя.

— А резултатите — близки до нулевия, нали?

Трябваше да кажа нещо. Ала откъде да намеря подходящите думи...

— Въведи в медицината нова категория — „безперспективно болен“. На картата му печат — „БП“. Нека лекарите да знаят от кого да се страхуват...

Ей сега ще започне да обосновава тази своя мисъл. Четиринадесет години ми беше командир. Веднъж три часа престояхме в ледена вода и през всичкото време той развиваше хипотезата, че именно тук започвало топлото течение, докато най-после ни откриха с вертолет.

— Не бърбори, вредно е — казах аз по възможност най-твърдо.

— Не се гневи. Колко програми изпробва?

— Седемнадесет.

Седемнадесет характеристики на електромагнитното поле, в което като в капан се опитвах да задържа гаснещия живот в неговото тяло с пречупен гръбнак. Това беше последното, което можех да приложа: химията и механиката излязоха безсилни.

— А не е ли достатъчно? Не е ли по-добре да престанеш да ме мъчиш и да ме преместиш в отделението на Астахов?

Очите му с любопитство ме гледат, изучават ме... Дали не е загубил вяра в мен и в моя модулатор? Разбира се, модулаторът не е всемогъщ... Но отделението на Астахов означава спокойна, тиха смърт...

Винаги го наричахме командира. Щом някой кажеше „командира“, всички знаехме, че не става дума за командувашия базата, нито за командира на всъдехода, а именно за Андрей.

— Значи не искаш? — попита той.

— Нали знаеш, че модулаторът може да излекува всеки болен — промълвих аз, — трябва само да се намери характеристиката на модуляцията, подходяща за дадения организъм.

— Онази единствената, нали? — заговорнически смигна той. — А измежду колко?

Разбрах, че ме хвана натясно. Неговата електрограма се намира в медицинската му карта. По нея мога да изчисля серията и типа на модуляцията: мощността на полето и приблизителната честота на импулсите. Но не зная главното — номера на модуляцията, а той е, който определя как да се разположат импулсите във времето. Тоест, не знаех ритъма. И компютърът, мозъкът на модулатора, засега не бе успял да определи търсената комбинация...

— Рано или късно ще я намерим — измънках аз.

— А колко време ни остава?

Погледнах часовника. Андрей си отдъхваше вече десет минути — можех да сменя програмата.

Той забеляза как трепна фунийката на микрофона и попита:

— А какво бълнувах?

Погледнах го в очите. Не, в тях нямаше страх. В тях нямаше нищо друго освен любопитство.

— Викаш майка си. Молиш я да ти изпее някаква песен.

— Виж ти... Песен... А коя?

Опита се да запее, но в гърлото му заклокочи нещо и мелодия не се получи.

— Не се напрягай — помолих го аз и сложих ръка на рамото му.

Мускулите му послушно се отпуснаха. Да, изглежда няма да изкара и едно денонощие. Неочаквано съчувствието в погледа му се смени с жалост. Явно той забеляза моята обърканост.

— Почакай, остави ме да помисля малко, да си припомня... Значи на тебе ти е необходим номерът на модулацията и характеристиката на ритъма.

Безпомощният умиращ човек изведнъж отново заприлича на командира, който ни водеше на щурм към бездните на Ал Тобо.

— Кога предаде съобщението на майка ми?

— Онзи ден.

— Следователно тя ще пристигне всяка минута. Тогава ти ще я пуснеш тук. И тя ще ми я изпее.

Не намирах думи. Какво можех да отговоря на безумната му молба?

— И още нещо. Нека модулаторът да си работи спокойно. Тя няма да попречи нито на него, нито на теб.

Говореше със същия тон, с какъвто обикновено ни даваше заповедите. Никога не повишаваше глас и не употребяваше повелително наклонение. Разбира се, той имаше права, защото рискуваше по-често от другите, като оставяше за себе си най-трудното. Павел беше по-смел от него, Иля по-остроумен, Саша — по-ерудирани. Но въпреки това всички безпрекословно се подчинявахме само на него. В наше време и помен няма от военната дисциплина на миналите столетия. Сега командирите не се назначават, а се избират, но ако ни се наложеше да избираме хиляда пъти, пак щяхме да се спрем единствено на него.

Включих четвъртата програма — подготвителната. Излязох в коридора, спрях медицинската сестра и като се проклинах за слабостта си, казах:

— Намерете в приемната Вера Степановна Городецка.

Върнах се в стаята, но продължавах да се ругая. Защо изпълних тази повече от чудновата молба? Дали това беше съжаление към умиращия? Не: действуваше навикът ми да изпълнявам всички разпореждания на командира.

Вратата се откряна, надникна сестрата:

— Городецка е тук.

— Нека да влезе — казах аз.

Обикновена възрастна жена със съсипано лице. Кръгли, уплашени очи. Под тях подпухнали торбички. Трудно можех да повярвам, че е майка на нашия командир.

— Много ли е зле?

Гласът ѝ трепери.

— Вие не ми отговорихте, докторе.

Погледнах я изразително и видях как устните ѝ се изкривиха отчаяно.

— Какво мога да направя, докторе?

Да, това са нейни думи: в стаята сме само аз, тя и Андрей. Първото впечатление ме е излъгало. Той наистина беше неин син.

— Андрей ме помоли... — запънах се аз, — да изпеете една песен. Знаете коя...

— Добре, ще изпея — тя дори не се учуди. — Сега ли?

— Сега — промълвих аз и ѝ донесох чаша тонизираща напитка.

Тя отрицателно поклати глава и тихо като приспивна песен запя:

*Стройте се, другари,
Всички по места —
Последният парад започва...*

Гласът ѝ беше приятен. Навярно влияеше необичайната обстановка, но песента се възприемаше необикновено вълнуващо, особено думите: „Пощада никой не жела-а-е“.

Погледнах бегло Андрей. Лицето му беше все така синьо-бледо както и преди, с невиждащи, полуотворени очи. А какво очаквах аз? Чудо ли?

С рязко движение дръпнах микрофона и дадох команда:

— Променям програмата...

Вече исках да добавя „на седма“, но си помислих: „а какво ще стане, ако веднага премина на единадесета?... да не би да е твърде рязък преходът? Затова пък после ще мога да премина на дванадесета, обаче дали това няма да е вредно за него...“

— Още ли да пея?

Съвсем бях забравил и нея, и песента.

Исках да се извиня пред жената, ала не успях, защото погледнах Андрей. Устните му бяха леко порозовели. А може само така да ми се е сторило?

— Той е малко по-добре — каза майката.

И тя ли е забелязала? Може това подобрение да е случайно? Само за няколко минути? Съвпадение по време с песента?

Отново погледнах Андрей. Пръстите му вече не бяха толкова бели, а тъмната синкавост като че ли се отдръпваше от ноктите. Дали и това е съвпадение? А не са ли твърде много съвпаденията?

В такъв случай... В такъв случай излиза, че... но нали всеки здравомислещ човек знае, че такова нещо е невъзможно.

„Почакай — би казал Андрей, командирът, — а кого наричаме здравомислещ? Да, ти правилно ме разбра. Именно по тази причина безумните идеи излизат правилни.“

„Глупости! — казвам си аз. — Така човек лесно може да се побърка. Главното са фактите. Фактите...“

Но или и фактите са безумни, или нещо очите ми не са в ред. Андрей явно е по-добре и диша все по-равномерно.

Очите може да ме лъжат. Ами уредите?

Впих поглед в контролното табло. Показателите за изпълването на пулса са добри, за насищането с кислород и азот също, инервациите на отделните участъци са се променили. Променили са се и толкова.

Ами песента? Древната героична народна песен.

Сетих се за още един безмълвен участник на всичко, което ставаше. Напълно можех да разчитам на неговата обективност. Компютърът. Мозъкът на модулатора. И казах в микрофона:

— Необходим ми е съвет. Прецени състоянието на болния и ефикасността на програмата. Коя от тях е за предпочитане сега?

Светна екранът, върху него се появиха думи и цифри: „Състоянието на болния по скалата на Войтовски е 11 x 9 x 4. Търсената модулация е намерена.“

Побиха ме нервни тръпки. Какво беше това? Какво го спаси? Песента ли? Или гласът на майката? Нейното присъствие ли? Разбира се, на всекиго е приятно да вярва, че могат да го спасят майчината ласка, песента от детството, ръцете на любимата, които превързват

раната му. Вярата понякога помага за излекуването. Ала не до такава степен.

И аз не съм разказвач на приказки, а учен. Аз нямам право да вярвам. Колкото приказката е по-увлекателна, толкова повече трябва да се страхувам от нея. Аз съм длъжен да ЗНАЯ какво става.

Току-що бяха станали съвсем определени явления. Те ми се струват свръхестествени, загадъчни. Струват ми се. На мене. Обаче те се потвърждават и обективно: от показанията на броячите и на компютъра, от работния режим на модулатора. Просто те трябва да бъдат обяснени. Да открия причината им. И тя трябва да бъде реална, подаваща се на математическа формулировка.

Да проверим — имаше молба. Имаше песен. Песента е музика и думи. Звукови вълни в определен ритъм. В определен ритъм...

А ти какво търсеше? Какво липсваше, за да определиш модулацията? Данните за мощността на полето ли? Или честотата на импулсите? Не, не! Разположението им между паузите! Липсваше ти ритъмът, и ти го получи. Може би си забравил обикновената истина? Ритъмът е основа на всички процеси в дадена организирана система. Основа на живота във всички негови прояви. Всяка болест е нарушение на ритъма. Възстановяването му е оздравяване.

Да преминем към човека, към народа, част от който е той, към света, който го е създал. В този свят най-висшият сбор от ритми, тяхната избистрена съзвучност, техните плавни преходи са музиката. А тя съпровожда човека от най-ранното му детство. Има любима музика, Какво е тя? В определен смисъл — ритмите, които най-добре съвпадат с ритмите на организма. Нервната настройка ги усилва или отслабва...

Стоп! Допускам непростима грешка. Музиката сама по себе си не би могла толкова силно да повлияе върху болния. Аз търсех ритми за задачата на модулатора. Те са могли да въздействуват на болния ТАКА осезателно само чрез командата на компютъра, който управлява модулатора. Но командите излизаха от мен...

Старая се с най-малки подробности да си спомня всичко, което ставаше през последните няколко часа. Песента... Аз казах: „променям програмата“, а после... После започнах да размишлявам, да изчислявам. А песента се пееше. И компютърът, който търсеше модулацията, се е подчинявал на моите думи за сменяне на

програмата. Възможно е той да е започнал да анализира ритъма на песента, възприемайки я като програма. И ако го е въвел в модулятора?

Попитах в микрофона:

— Липсващият компонент на търсената модулация съдържа ли се в песента?

„Да — светна на екрана. — Ето формулата му.“

Станах тежко от стола си, залитнах...

Ех, командирю, да можех да те попитам сега, в тази минута.

Зная, ти си необикновен човек. Твоите знания са огромни, а умениято ти да намираш необикновените изводи е поразително. Нищо не те попитах на планетата Сигон, когато ни изведе от пъкъла. Помня как се шегуваше, след като се измъкнахме живи от Гълтащото море на Венера. Но сега болен, умиращ, нима можа да предвидиш всичко това? Да търсиш заедно с мен изхода, когато се затруднявах да намеря решението?

И си спомни любимата песен? Помислил си, защо ти е била толкова любима? Изградил си хипотеза и с моя помощ я провери? И това ли можа да направиш ти? Ти не молеше за пощада дори смъртта и затова я победи, командирю.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
3/1976 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.